

părerile într-o discuție liberă. Cu siguranță, își vor formula ideile îngrijit, prin cuvinte proprii, vor căuta argumente și contraargumente în text și în afara textului, vor fi atenți la nuanțe, își vor educa toleranța față de alte păreri și vor face toate acestea nu dintr-o obligație didactică, ci dintr-o firească dorință de comunicare. Se realizează astfel scopul cultivării gândirii critice a elevilor.

Tema, sprijinită pe suportul povestirii citite, a stârnit disponibilitățile eseistice ale elevilor. Părerile lor au fost împărțite. Unii nu doreau să lezeze autoritatea părintească, alții, dimpotrivă, erau vehemenți în motivarea acțiunilor revoluționare ale copiilor în familie. Două exemple:

a) "Copiii trebuie să asculte de părinți, pentru că părinții le vor numai binele. Ei îi îngrijesc până sunt mici, le asigură condiții să învețe, îi poartă la facultate și când sunt mari le fac case și le caută serviciu. De ce să se revolte copiii? Doar că nu le cumpără întotdeauna ce vor, jucării, bomboane, sau nu-i lasă să meargă unde vor? Dar acestea sunt chestiuni minore față de cât primesc din partea părinților. Copiii e bine să-și vadă de treaba lor "b) „Copiii nu sunt persoane neînsemnate, ci persoane mici. Și ei au, ca toți oamenii, personalitatea lor, care trebuie respectată. Din păcate, nici în familie, nici pe stradă, nici în școală, copiii nu sunt destul de respectați. De aceea, au motive să se revolte, să facă chiar revoluții. Nu-i destul să-i dai copilului de mâncare sau să-l trimiți la școală. Trebuie și să-l lași să se simtă bine, să-l lași să fie curios și chiar neastâmpărat. În familie, pot să fie mai multe revoluții, după cum cresc copiii. Până sunt mici, revoluțiile sunt mici. După ce cresc, revoluțiile sunt mai mari. Apar prietenii... dragostea... căsătoria..."

În asemenea redactări, importantă a fost exersarea stilului eseistic, redarea cât mai autentică a reflecției, exprimarea atitudinii, emiterea de judecăți. O anumită tendință spre formulările aforistice am acceptat-o ca pe deplin firească, expresie a manifestării gândirii critice.

EXERSAREA REZUMATULUI

Ioana Tămâian

Colecția *Profil* a editurii Hatier oferă elevilor și studenților, ca sprijin în pregătirea examenelor, volumele din biblioteca de buzunar din seria *Bonnes Copies* Tehnicile rezumatului și ale discuției la Bac sunt prezentate în numărul din aprilie 1989 și în reeditările ulterioare. Aici rezumatul este definit ca un text redactat în totalitate. El condensează într-o porțiune determinată un text mai lung, fără să-l copieze și fără să-i adauge nici un element străin. Rezumatul păstrează articulația și demersul textului de pornire.

Condiția majoră pentru redactarea unui rezumat bun este înțelegerea textului, regândirea lui și, în cele din urmă, reformularea într-un mod personal (nu se citează textul, nu se reiau turnurile de frază ale autorului, dar se păstrează demersul, linia logică, argumentația etc.). Textul redactat trebuie să fie fluid și astfel structurat încât un cititor oarecare să nu simtă că este în fața unui rezumat. De aceea, se sugerează evitarea parantezelor și a enumerațiilor. Atenție sporită trebuie acordată în sublinierea demersului logic al textului prin folosirea cuvintelor de legătură, a conectorilor semantici, pentru a întări coerența. Elevul nu intervine cu opinii personale, este o instanță ascunsă în spatele vocii auctoriale, al cărei demers de ansamblu îl reia.

Rezumatul dovedește dacă textul de pornire a fost sau nu înțeles. Greșeala elevilor este apelul la rețetele gata făcute sau la procedee mecanice de genul înlăturării elementelor secundare ale textului și reasamblării fragmentelor rămase sau al rezumării paragraf cu paragraf. Rezumatul presupune degajarea structurii de ansamblu a textului, configurarea "unităților de sens", obținute prin regruparea mai multor alineate în paragrafe logice (obținute prin relaționarea logică a mai multor fraze). Un rezumat bun necesită redactarea, în

prealabil, a planului textului, degajarea structurii textului de pornire și redarea acestei structuri în rezumat.

Pașii de parcurs sunt următorii:

- o lectură în diagonală, pentru a identifica subiectul și o primă idee asupra organizării lui;
- a doua lectură verifică dacă în rezumat se poate păstra organizarea în paragrafe a textului sau e necesară regruparea lor;
- lectura atentă, cu dublă țintă: nimic esențial nu se omite, iar paragrafele se regrupează,
- stabilirea schemei textului, unde paragrafele sunt asamblate și se articulează marile unități de sens. În redactare se apelează doar la schemă, fără a privi textul de pornire.

Pentru elevii francezi rezumatul este un exercițiu a cărui tehnică (depistarea structurii textului, organizarea elementelor în paragrafe, sintetizarea situațiilor în așa numitele unități de sens) poate fi însușită doar prin antrenament. Dar atâta vreme cât examenele lor solicită rezumarea unui text la prima vedere, evitându-se astfel apelul la rețete contrafăcute, avantajul unui astfel de exercițiu este o bună orientare în fața textului scris. Elevul poate da măsura valorii sale: el trebuie să observe modul de organizare a argumentației, cum își explicitează autorul gândirea, cum își organizează exemplele pentru a susține o idee și să re-formuleze în

manieră personală.

Rezumatul este un exercițiu de verificare a înțelegerii, de condensare și redare a unui text de orice natură (articol de ziar, descriere, eseu, jurnal etc.; totuși, *Profil formation* nu oferă nici un model pentru text dialogat), în vreme ce practica examenelor noastre solicită exclusiv rezumarea unei narațiuni. În varianta franceză, finalitatea exercițiului nu este învățarea de subiecte / secvențe din operele literare, ci capacitatea elevului de a surprinde liniile de construcție, articulația unui text și de a-l reformula în manieră proprie, prin renunțarea la stilistica autorului, păstrându-i-se în schimb structura identică. Sunt vizate puterea de înțelegere, logica și stăpânirea limbii. Structura identică înseamnă și menținerea perspectivei narrative, chiar păstrarea persoanei întâi, normă trădată, însă, de manualele românești, prin complicarea cerinței de rezumare cu pretenții de teorie literară.

În volumul citat, textele, preluate din subiecte de Bac, nu depășesc două pagini de carte, iar rezumatul presupune o pătrime din această dimensiune. Cerința precizează numărul de cuvinte așteptat, dar baremul acordă o marjă de 10 procente plus sau minus.

Spre exemplificare propun schema și rezumatul pentru incipitul romanului *Viața ca o pradă* și pentru schița *Bacalaureat*, fără a relua aici textele.

Viața ca o pradă de Marin Preda – schema textului

Declanșarea conștiinței

dintr-un **eveniment întâmplător**

Copilul resimte, dar nu înțelege
atitudinea oamenilor din casă

până când

aude o voce (cineva îi întinde o pâine).

Atunci realizează ce s-a întâmplat:

- a luat pâinea de pe masă
- a ținut-o strâns în mână, fără să o dea nimănui

și reacționează:

- pune pâinea pe masă
- ceilalți încep să mănânce, ignorându-l

Concluzie : viața între **instinct și conștiință**

- **aparent**, instinctele primează
- **totuși**, aventurile vieții sunt ale conștiinței
- **deși** viața conștiinței depinde de instincte

Rezumat

Declanșarea conștiinței se datorează unui eveniment întâmplător. Copilul resimte, dar nu înțelege atitudinea oamenilor din casă până când intervine un om care-i dă o pâine. Atunci el realizează că luase pâinea tuturor, ținând-o strâns la piept, fără să o împartă cu ceilalți, și pune pâinea pe masă. Ceilalți încep să mănânce și îl ignoră.

În aparență, instinctele primează, totuși viața este a conștiinței, deși conștiința depinde de instincte.

vorbind despre lacunele programelor școlare și despre ineficiența tratării egale a tuturor obiectelor de studiu. Dar profesorul nu-i înțelege intenția și atunci naratorul îi cere să-i dea lui Ovidiu nota șase, luând în considerare buna lui condiție socială. Prietenul său promite, dar se simte obligat să le dea notă mare tuturor candidaților.

După-amiază naratorul primește o scrisoare de la doamna Georgescu prin care este anunțat că Ovidiu a primit nota dorită și este invitat la masă. Acceptând invitația, el ia parte la bucuria prietenei lui de a fi trecut încă un examen de bacalaureat.

(Păstrarea perspectivei narative ar fi implicat folosirea persoanei întâi.)

Bacalaureat de I.L. Caragiale

Schema textului

1. Întâlnirea naratorului cu doamna Caliopi Georgescu

- ea îi cere să intervină pe lângă profesorul Popescu pentru ca fiul ei, Ovidiu, să primească nota șase la Morală
- ea argumentează că Ovidiu e sensibil, are creștere bună și vrea să intre la Drept precum Vergiliu și Horațiu, frații săi

2. Întâlnirea cu profesorul Popescu

- naratorul are o atitudine camuflată (vorbește despre ineficiența tratării egale a tuturor obiectelor de studiu, lacunele programelor școlare)
- **dar** profesorul nu înțelege
- **prin urmare**, naratorul își modifică atitudinea (cere să îi dea șase lui Ovidiu)
- profesorul promite, dar se simte obligat să dea notă mare tuturor candidaților

3. Scrisoarea de la Caliopi Georgescu

- Ovidiu a obținut șase
- invitația la masă
- naratorul ia parte la bucuria familiei cauzată de reușita lui Ovidiu la bacalaureat

Rezumat

Într-o dimineață, naratorul se întâlnește cu o prietenă, doamna Caliopi Georgescu. Ea îi cere insistent să intervină pe lângă profesorul Popescu, pentru ca fiul ei, Ovidiu, să primească șase la Morală la bacalaureat. Acesta are nevoie de sprijin pentru că intenționează să urmeze Dreptul, la fel ca frații săi, Vergiliu și Horațiu.

Acasă la profesorul Popescu, naratorul adoptă a atitudine camuflată,

ESEUL SCURT CA METODĂ ÎN STUDIUL LITERATURII

Ancuța Pârvu

Una dintre modalitățile de predare-învățare ale literaturii o constituie redactarea de compuneri pornind de la anumite teme literare. Formele de redactare sunt multiple și se pot constitui ca instrumente de instrucție în cadrul orelor de literatură. Acestea nu numai că dau posibilitatea de a evalua cunoștințele de literatură ale elevilor, dar constituie și o modalitate de a le lărgi și adânci perspectivele literare.

Din păcate, este bine știut faptul că puțini elevi sunt capabili să redacteze o lucrare bine gândită. Chiar dacă, "scrisului" i se acordă un timp considerabil în cadrul orelor de literatură, acesta nu este utilizat nici măcar pentru redactarea unui text de minimum 5-10 rânduri (un paragraf); elevii sunt puși doar să ia notițe sau să rezolve exerciții de genul: completați spațiile libere din enunțurile de mai jos („fill in the blank”) sau alegeți răspunsul corect din următoarele variante („multiple choice”).

